

PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU KHOA HỌC TRONG TLH

BÀI 3 NGHIÊN CỨU LÝ THUYẾT

PHẠM THỊ THỦY TIÊN

Tien.phamthithuy2386@hoasen.edu.vn

T9/2019

Các bước tiến hành một NCKH

1. **Xác định đề tài, câu hỏi nghiên cứu**

- Nghiên cứu lý thuyết

2. Thiết kế nghiên cứu

1. Thu thập dữ liệu

1. Phân tích dữ liệu

1. Mô tả & diễn giải kết quả phân tích

1. Kết luận và công bố

Nội dung bài học

1. Giới thiệu về nghiên cứu lý thuyết
  1. Định nghĩa
  2. Phân loại
  3. Mục đích
2. Các bước tiến hành nghiên cứu lý thuyết
  1. Xác định phạm vi (scoping)
  2. Lên kế hoạch (planning)
  3. Khởi sự tìm kiếm (searching)
  4. Chọn lọc (screening)

Nghiên cứu lý thuyết là gì?

- Là bước đầu tiên
- Rất quan trọng!
- Đứng riêng hoặc đứng chung
- Phải dựa trên câu hỏi nghiên cứu rõ ràng
- Phải tuân theo các nguyên tắc của phương pháp khoa học

Phân loại (types of review)

- Nghiên cứu thuyết minh (narrative review)
- Nghiên cứu hệ thống (systematic review)
- Khác nhau trong cách tiếp cận tìm kiếm tài liệu và viết báo cáo.
- Một bài nghiên cứu hệ thống có thể là nền tảng cho một bài nghiên cứu thuyết minh.
- Đa số nằm đâu đó ở giữa!

Mục đích

- Thiết lập một cơ sở lý thuyết những gì các nghiên cứu trước đã tìm ra
- Xác định những kết luận chưa có thống nhất và những điều mâu thuẫn
- Cung cấp những cơ sở lý thuyết để giải thích cho những mâu thuẫn trên và đồng thời phát triển (những) lý thuyết hoặc giả thuyết mới
- Cung cấp những đề xuất hướng nghiên cứu mới trong tương lai
- Cung cấp những đề xuất cho ứng dụng thực tiễn và làm chính sách

Mục đích

- Nghiên cứu hệ thống
  - Nghiên cứu những bằng chứng hiện có về một vấn đề hoặc lý thuyết cụ thể.
- Nghiên cứu thuyết minh
  - Khi liên kết các nghiên cứu từ các chủ đề khác nhau để phát triển cơ sở lý thuyết cho một lý thuyết mới.
  - Khi không có đủ dữ kiện, bằng chứng

Các loại nghiên cứu lý thuyết (Baumeister)

1. Phát triển lý thuyết (theory development)
2. Đánh giá lý thuyết (theory evaluation)
3. Khảo sát hiện trạng kiến thức về một đề tài
4. Xác định vấn đề nghiên cứu
5. Lịch sử phát triển một lý thuyết

Các bước tiến hành tìm kiếm và nghiên cứu lý thuyết

1) Xác định phạm vi (Scoping)

- Phát biểu câu hỏi và/ hoặc giả thuyết nghiên cứu
- Để có một câu hỏi nghiên cứu rõ ràng, xác định các yếu tố:
  - Bối cảnh: Nghiên cứu về điều gì, ở đâu (đối tượng nghiên cứu, cơ quan, viện, trường, vv...?)
  - Biến số? (can thiệp gì, biến nguyên nhân, biến độc lập?)
  - Các quy trình/ loại quan hệ: Cơ chế nào giải thích mối quan hệ giữa các biến độc lập (hay biến can thiệp) và kết quả (hay biến phụ thuộc)?
  - (Biến) kết quả: Có những ảnh hưởng gì xảy ra và đo lường như thế nào?

2) Lên kế hoạch

- Chia nhỏ (các) câu hỏi nghiên cứu thành những khái niệm riêng lẻ để hình thành từ khóa tìm kiếm (search terms)
  - Định nghĩa từ khóa
  - Nghĩ về những từ đồng nghĩa, gần nghĩa với biến số mà bạn quan tâm, nói chuyện với chuyên gia, đọc sách giáo khoa, tra từ điển Việt, Hán Việt, vv...
- Thông thường ta phải cân bằng giữa độ nhạy (*sensitivity* – tìm được càng nhiều bài có liên quan càng tốt) và độ cụ thể (*specificity* – phải đảm bảo là bài được chọn có liên quan).

**Khi mới bắt đầu nghiên cứu, ta chú trọng vào độ nhạy hơn!

- Xác định tiêu chí bao gồm và loại bỏ (inclusion/exclusion criteria), cân nhắc các yếu tố:
  - Câu hỏi nghiên cứu
  - Thao tác hóa khái niệm
  - Cách đo lường/ biến số
  - Thiết kế nghiên cứu
  - Đối tượng nghiên cứu
  - Loại dữ kiện

3) Bắt đầu tìm kiếm

- Chọn cơ sở dữ liệu (databases), bộ máy tìm kiếm (search engines), tạp chí khoa học (journals), và bắt đầu việc tìm kiếm ở những nguồn đó. Tìm ít nhất là 2 cơ sở dữ liệu có liên quan.
- Kiểm tra một vài các kết quả tìm kiếm đầu tiên xem có cần phải thay đổi tiêu chí bao gồm và loại bỏ không hoặc từ khóa tìm kiếm không? Có cần thêm từ khóa nào mới không?
- Nếu phải thay đổi các yếu tố trên thì làm lại bước lên kế hoạch.

- Có thể vẫn chưa đủ, vì có nhiều nghiên cứu không (hoặc chưa) được xuất bản; vấn đề trong xuất bản (hiệu ứng lưu kho – file-drawer effect; sai lệch trong xuất bản – publication bias), vậy ta cũng nên:
  - Rà soát bài báo mình đọc, mục danh sách tham khảo, truy cập trực tiếp vào trang web của hội nghị, hội thảo, tạp chí khoa học, website tổ chức, liên hệ với tác giả, đọc trích dẫn (citation) vv...

Một số cơ sở dữ liệu

- EBCOhost
- Scopus
- ISI Web of Knowledge
- Google Scholar
- ....

<http://thuvien.hoasen.edu.vn/>

click chọn mục Tài nguyên, chọn tiếp CSDL trực tuyến,
- Trên công cụ Loại CSDL, chọn CSDL thương mại

Tìm kiếm tài liệu

- Chọn ít nhất 2 cơ sở dữ liệu (và giải thích) để tìm kiếm tài liệu một cách thấu đáo, có thể sử dụng các kỹ thuật sau:
  - Chọn CSDL có liên quan đến lĩnh vực nghiên cứu
  - Tìm từ khóa trong phần nào (cả bài, tóm tắt, hay tựa đề)?
  - Boolean logic? (AND, OR, NOT... ie. “stress AND performance”)
  - Truncation symbol ? (* or \$, ie. Hippocam* for ‘hippocampus’, ‘hippocampal’, ‘hippocampi’)
  - Wildcard symbol ? (#, ? ie. wom#n -> ‘women’ or ‘woman’)

Searching: [Child Development & Adolescent Studies](#) | [Choose Databases](#)

UNIVERSITY OF SURREY

<input type="text"/>	Select a Field (optional) ▾	Search	Clear [?]
AND ▾	<input type="text"/>	Select a Field (optional) ▾	
AND ▾	<input type="text"/>	Select a Field (optional) ▾	<input type="button" value="+"/> <input type="button" value="-"/>

[Basic Search](#) [Advanced Search](#) [Search History](#)

Search Options

Search Modes and Expanders

Search modes [?]

- Boolean/Phrase
- Find all my search terms
- Find any of my search terms
- SmartText Searching [Hint](#)

Apply equivalent subjects

Apply related words

Limit your results

Linked Full Text

Publication

Publication Date

Month ▾ Year: - Month ▾ Year:

Scholarly (Peer Reviewed) Journals

Publication Type

All
academic journal
book

^ Tìm kiếm nâng cao 🔍

Tim bài viết

có **tất cả** các từ

có **cụm từ chính xác**

có **ít nhất một** trong các từ

không có các từ

nơi xuất hiện các từ của tôi

bất cứ nơi nào trong bài viết

trong tiêu đề bài viết

Trả về các bài viết **được viết bởi**
ví dụ: "PJ Hayes" hoặc McCarthy

Trả về các bài viết **được xuất bản trong**
ví dụ: J Biol Chem hoặc Nature

Trả về các bài viết **đề ngày** trong khoảng —
ví dụ: 1996

4) Chọn lọc

- Sử dụng phần mềm quản lý tài liệu nếu số lượng tài liệu phê bình lớn (ie. Refworks, Endnote, Mendeley,...)
- Đọc Tựa đề
- Đọc Tóm Tắt
- Đọc full-text
- Ở bước này, chú trọng vào độ cụ thể (specificity)
- Ghi chú lại số lượng bài bị loại bỏ và lý do
- Đánh giá tổng quan chất lượng bài báo (chú ý đến phương pháp)

5) Viết bài nghiên cứu lý thuyết

- Tóm tắt bằng cách liệt kê hoặc lập sơ đồ các tài liệu tham khảo cùng với kết quả nghiên cứu của chúng (ví dụ: dưới dạng bảng biểu)
- Tổng hợp và đánh giá
- Có 3 hình thức tổng hợp:
  - Thống kê (statistical)
  - Thuyết minh (narrative)
  - Theo khái niệm (conceptual)

- Các vấn đề có thể bình luận:
  - Nền tảng lý thuyết
  - Thiết kế nghiên cứu
  - Phương pháp chọn mẫu
  - Cách đo lường
  - Chiến lược phân tích dữ liệu
  - Phân tích kết quả
- ❖ Tổng hợp, đánh giá các kết quả nghiên cứu để đi đến một kết luận rõ ràng về các bằng chứng hiện có.

Kết luận

- Có 2 loại nghiên cứu lý thuyết
- Nhưng cả hai đều có những tính chất tương tự với một bài báo thực nghiệm
- Dùng loại nghiên cứu nào là tùy vào mục đích của bạn và những dữ kiện có được

THỰC HÀNH

Tài liệu tham khảo

Tài liệu chính:

- Phạm T.T. Tiên. Cách làm nghiên cứu lý thuyết (2018) (mlearning)

Tài liệu đọc thêm:

- Andy Siddaway. How to do a systematic literature review and meta-analysis. goo.gl/E5eGw5
- Baumeister & Leary (1997). Writing narrative literature reviews. *Review of General Psychology*. Vol. 1. No. 3, 311-320